

وځنځي چين لـ تـ نگرځي قايرسي کرر نادا ... لـئا شنایدر

پـيو ندي فـلسـفـه بـ گـزگـري کرر ناو
لـئا شنایدر

19.04.2020، دـچلانـد فونک کولتور

کاو جـلال لـ ئـما نيـو

کرر شـ نـگـرځـي نـگـرځـي کان کـ لـباري چين هـن، لـم تـ نگرځـي
کرر نادا لـ شکـفـدان، هـروها فـيلـسوف ئالان باديو لـنو کررسي
ئـم سترانـدا بـشدار، لـم پـيو نديـشدا لـئا شنایدر زانای
زمانـ چينيـکان دـبـثـت، کـ باديو بـم بـشداريـکردنـي دـريدـخات
تا چـ اـدـيـک تـگـيـشتنـي شنایـکان بـ ئاوـز بـ وځنځي
گـزگـريـانـي (اسيستيانـي) هـزر وـ ئاـو.

ئايا دـزانيت کـ لـ شاري قوهان تـنيا قايرسي کرر نا
نـتـنيو تـو، بـکو لـو هـروها شـشـک بـرپا بوو کـ ساـي
1911 بوو بـهي دامـزراندنـي کـماری چين وکـ يـکـمـين دـمـکراتي لـ
ئاسيادا؟ ئـوت نـزانيو؟ ئا يا ئـم يـکـمـ جار بـبـت دـبيستيت
کـ دابـکي دـمـکراتيانـ لـ وياتي چين هـبوو؟ قـيدي ناکات، تـ
لـم مـسـلـيـدا بـتـنيا نيت.

فـلسـفـه: مـثـروويـکي درـځـايـني کلـش گـزگـريـکان

دـمـکـ بوو هـندـي ئـم لـم تـ نگرځـي کرر نادا وون نـبوو کـ
چـند زـر بـردـواميـ پـستـکـلـنيالـکان شـقـيان بـو وځنځي داو
کـ ئـم بـ ناوچـي کولتـوري چين هـمانـ. ئـوانـ کـشـي
گـزگـريـن بـ مـثـروويـکي درـځـايـني وکـ سـرـتاکـي هـروها
لـنو فـلسـفـي شنایـکانـدا يـ.

بـ نمونـ هـگل وـسفي چين دـکات وکـ دـوـتـک کـ “لـ دـرـوـي
مـثـرووي جيهان” دا يـ. بـ ديدـي هـگل کولتـوري چين بـتـواوي نـگـرځـي،
بـيـ لـو کولتـورـدا نـ پـشکـوتن و نـ ئازادي هـيـ. هـگل
دـنووسـت: “خـرهـمـاتيـکان هـشتا نازان کـ هـشـيان مـرـق وکـ
خودي مـرـق لـ خـدا ئازاد؛ لـ لـبـرئـوي بـو نازان، ئـوا
ئازاد نين.”

ئالان باديو و نوـکردنـوي کـشـ کـنـکـاني هـزر لـ سـردـمي

کډر نادا

هه نووک فیل سوفی فوونسی ئالان بادیو له گټار کیدا نه و جډر هزر نوډ کات و. به دیدی بادیو تښو وای فایر سډ ک له فوهان و "هه کارۍ دیرین" هه یه که خه له "داب و نه ریت" فیمید کان" نه و و کات دا د بین ت و. نه و جا بادیو به رد وام د بهت: "پیسوپ خه می م ترسیداری بازارا کانۍ چین" له گشت لا ناسراو به هه مان شه وای "حزۍ به ج وای چینیه کان به فرشتنی هه ر ئاژ وکی زیندو".

بادیو به چار ساری نه م تښو یه ت و او کارت زیانه (د کارتیانه) جخت له ئاو ز د کات. به دیدی نه و گډر که ئاو ز له سډ رد مانی شه ژان و ناجختیدا (نایه قینیدا) به رز ا بگیریه. له کولتور ناسی چینی کسیانگ زایر نگ به و مام کی ژیرانه که شه ی نه م د سټی که ی بادیو د رب بهت: بادیو په که و له ت که تښو یشتنی نه شناییه کانه به ئاو ز که شه گلی نه گډر زگی ریهانه ی هزر نوډ کات و که هه ر له سډ ر تاو له نه و خودی نه و هزر ی نه شناییه کانه چ سډ نراون، واته نه و که شه نه که کولتور کان به سډر "اسیه نال" و "سزمه ند" (ئیراسیه نال)، "مډرن" و "پاشک و ته"، "مډنه ی" و "دنده دا" به شد که نه.

نه م مډله هزریانه که سډ دان سا چ سډ نراون، نه م نه مان له د گرن استینه ی چین بینه ی: ئاخر له د س لاتدارییه دیکتاترییه که ی کسی یینپینگدا که م گډر یه کی مډنه ی هه یه که نه خنه ییانه د هزره ت، که واته نه و ت نه یا که م گډر یه کی په کههاتوو نیه له ژرد سته ی م شکش راو. له و له مانگی دوو به دوو او نا نه زایه به تین له دژی سیست می سانسډر له گډر نه و س سیال میدیا کان د هه ژنه. هه ر له م کات شه نه و که مار ی چین که له سډ و ناومان هه نا و نه م له سډر دورگی تایوان، له ئاستی جیهانیدا به په شه نگۍ به ره هه سټیکردنی که ر نا داد نه رته.

سډر که ماری تایوان، خاتوو تسای ئینگ-فنه، توانیه سډر که و ت و وانه نه نه ی مردن له که مترین ئاستدا ا بگریه به نه و یه یه که تا که مافی بنه تیانه نه د م کراتی به کاتی هه بوو شه نه ت و. له نه مانیا به په چ وانه و نه گډر زگی ریه دژ- ئاسیایه له سډر تای تښو که و به ئاشکرا د رک ووت و وای کرد خه را له ژر هه شه نگۍ (Hashtag) "من فایر س نیم" دا چ نه د گروپ که چالاکیگه را د ب م زرن تا کو ووداوی به و چ شه به د کوم نه ت بکه نه.

له کنا وایه که له نیالیزم و فلسفه و نه گډر زگی ریه که ر نا

۱۸۹۵-۱۹۱۱: ۱۸۹۵-۱۹۱۱

زیر دہشتِ نژاد و بے یقینیِ مہاجر بہت کم تھے۔ بارہی کے لیے نیالیزمی
 نژادمانی کے ناسیابیت، نژاد بے ماورائی کی درخزائی،
 ووتاندی و نژاد کولتورانہ کے بے “پاشکوتہ کان” مان داد، نان،
 وکے تاوان نہ دہینی، بے کو و امان داد نا کے نژاد و کار
 یارم تیدانہ کی ناماد کے لیے پناوی “بے مہدہ نیکردن”ی نژاد و اندا،
 لہم و نژاد زہد دہی کے نژاد بے خمان ہمان، بے شدارپی کے
 فلسفہ کے نہ ہو و نژاد شہ کے نیہ۔ بے تایدہ تی فایر سہ کے وک
 بے کولتور داد نہت، سہرلہ نو پشمان دہات کے چہ ند گرنگ نژاد
 بے وردی کار کے مژوودا بکے ہند و۔

لېئا شنايدِر (Lea Schneider) نووسېر و وږگې و زانای زمانې
چينیېکانې. ژمارېکې فرې کارې نووسېرانی چينیې بې ئېمانی
وږگېاوې.